

دانشگاه تهران

مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

دوره: کارشناسی ارشد

رشته: برنامه ریزی منطقه ای

پردیس هنرهای زیبا

مصوب جلسه مورخ ۸۷/۱۲/۲۱ شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه

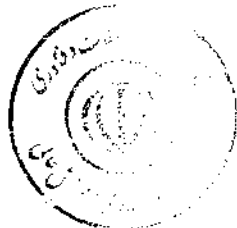
این برنامه بر اساس مصوبه جلسه ۷۳۱ مورخ ۸۸/۶/۷ شورای برنامه ریزی آموزش عالی مبنی بر ضرورت ایجاد رشته برنامه ریزی منطقه ای و مطابق با مواد آیین نامه واگذاری اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاههای دارای هیات ممیزه، توسط اعضای هیات علمی دانشکده شهرسازی پردیس هنرهای زیبا تهیه و تنظیم شده و در یکصد و نود و دومین جلسه شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه مورخ ۸۷/۱۲/۲۱ به تصویب رسیده است.

مصوبه شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه تهران در خصوص برنامه درسی

رشته : برنامه ریزی منطقه ای

مقطع : کارشناسی ارشد

برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای که توسط اعضای هیات علمی دانشکده شهرسازی پردیس هنرهای زیبا تدوین شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.

- این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.
- هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه برسد.

عبدالرضا سیف

دبیر شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه

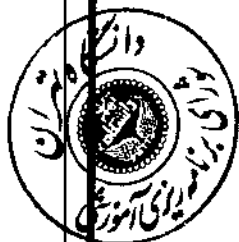
محمود کمره ای

معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه

رای صادره جلسه مورخ ۸۷/۱۲/۲۱ شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه در مورد تدوین برنامه درسی رشته برنامه ریزی منطقه ای در مقطع کارشناسی ارشد صحیح است، به واحد ذیربط ابلاغ شود.

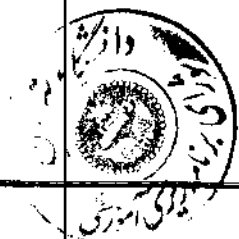
فرهاد رهبر

ریاست دانشگاه تهران

فصل اول

مشخصات کلی رشته

رشته کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای

تعریف رشته :

کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای دوره ای است که طی آن دانش آموختگان این رشته بتوانند دانش لازم برای تهیه طرح های توسعه منطقه ای و ناحیه ای مورد نیاز کشور را فرا گرفته و بتوانند رابط مناسبی بین برنامه های دیگر شهرسازی بوده و نظارت و مراقبت بر توسعه پایدار منطقه ای و ناحیه ای بر اساس سیاستها و طرح های مصوب را بر عهده گیرند.

اهداف دوره :

- گسترش دانش و مهارت برنامه ریزی منطقه ای به منظور تربیت نیروی انسانی آگاه و کار آمد که بتواند نقش اساسی در هدایت توسعه منطقه ای کشور داشته باشد.
- تربیت نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز برای رفع نیازهای مربوط به برنامه ریزی منطقه ای در کشور
- تقویت زمینه های علمی و فنی و تخصصی شهرسازی در حیطه برنامه ریزی منطقه ای

ضرورت و اهمیت :

دوره کارشناسی ارشد شهرسازی با دو گرایش "طراحی شهری" و "برنامه ریزی شهری و منطقه ای" از سال ۱۳۵۰ در دانشکده شهرسازی پردیس هنرهای زیبای دانشگاه اجراء شده و در سال ۱۳۶۵ برنامه درس این دوره ها با همان گرایش های دهه ۱۳۵۰ مورد بازنگری قرار گرفته و پس از ابلاغ از سوی وزارت فرهنگ و آموزش عالی وقت این برنامه ها با اندک تغییراتی تاکنون اجراء شده اند.

تحولات جمعیتی و شهرنشینی در کشور در ۵ دهه گذشته و خصوصاً از سال ۱۳۶۵ به بعد به گونه ای بوده است که بازنگری جدی در محتوی برنامه دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه ای کنونی و تبدیل این دوره به دو رشته مستقل کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای را اجتناب ناپذیر می نماید:

- جمعیت شهری کشور از حدود ۶ میلیون نفر در سال ۱۳۳۵ به حدود ۲۶/۸ میلیون نفر در سال ۱۳۶۵ و نهایتاً به ۴۸/۲ میلیون نفر در سال ۱۳۸۵ رسیده است. در همین دوره تعداد شهرهای کشور از ۲۰۰ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۴۹۶ شهر در سال ۱۳۶۵ و به ۱۰۱۲ شهر در سال ۱۳۸۵ رسیده است. به عبارت دیگر جمعیت شهری کشور در ۵۰ سال گذشته ۸ برابر و تعداد شهرهای کشور در همین دوره بیش از ۵ برابر شده است.
- تعداد شهرهای بالای ۱۰۰ هزار نفر از ۹ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۴۱ شهر سال ۱۳۶۵ و به ۷۷ شهر در سال ۱۳۸۵ رسیده است.
- تعداد شهرهای بالای ۲۰۰ هزار نفر از ۵ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۲۳ شهر در سال ۱۳۶۵ و به ۳۹ شهر در سال ۱۳۸۵ رسیده است.
- تعداد استانهای کشور از ۱۳ استان در سال ۱۳۳۵ به ۲۴ استان در سال ۱۳۶۵ و به ۳۰ استان در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

• در ده سال گذشته (۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵) ، به طور متوسط سالانه ۱/۰۴ میلیون نفر به جمعیت کشور اضافه شده است. در همین دوره ، به طور متوسط تعداد ۴۰ شهر در سال به شهرهای کشور اضافه شده است.

• پدیده کلانشهرگرایی که از نیمه دوم قرن بیستم به الگوی غالب شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه تبدیل شده است، در سال ۱۳۷۴ با مصوبه مورخ ۱۳/۸/۱۳۷۴ هیأت محترم وزیران تحت عنوان " طرح ریزی و مدیریت مجموعه شهری تهران و سایر شهرهای بزرگ کشور و اطراف آنها " و تعیین مجموعه های شهری تهران، اصفهان، شیراز، تبریز و مشهد طی این مصوبه، به طور رسمی وارد ادبیات شهرسازی کشور گردید. لزوم شناخت ابعاد این پدیده در ایران و برنامه ریزی و مدیریت این مناطق کلانشهری نیاز به دانش آموختگان برنامه ریزی منطقه ای در کشور را به طور جدی مطرح می کند. بدیهی است تعداد این مجموعه های شهری در سالهای آتی افزایش پیدا کرده و این مقوله به یکی از جدی ترین مباحث شهرسازی کشور منجر خواهد شد.

از سال ۱۳۶۵ تاکنون، در راستای تحولات جمعیتی و شهرنشینی کشور طرحهای توسعه شهری و منطقه ای متعددی نیز بر طرحهای توسعه شهری قبلی افزوده شده اند (از جمله طرح کالبدی ملی ، طرحهای کالبدی منطقه ای ، طرحهای مجموعه های شهری ، طرح های ناحیه ای ، طرح های توسعه استانی ...) که برای تهیه و یا مدیریت تهیه و اجرای این طرحها گرایش کنونی برنامه ریزی شهری و منطقه ای می تواند پاسخگو باشد. در گرایش کنونی برنامه ریزی شهری و منطقه ای فقط ۲ درس (اصول و مبانی برنامه ریزی (۲) و روشهای برنامه ریزی (۲) به موضوع برنامه ریزی منطقه ای اختصاص پیدا کرده و بقیه دروس و کارگاهها به برنامه ریزی شهری می پردازند.

با توجه به موارد فوق ایجاد دو رشته مستقل کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای و تربیت نیروی انسانی کارآمد در این دو زمینه شهرسازی می تواند زمینه را برای هدایت توسعه های شهری و منطقه ای کشور بیش از پیش فراهم نماید.

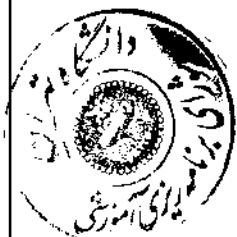
طول دوره و شکل نظام:

دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای حداقل ۳ نیمسال و حد اکثر ۴ نیمسال (با احتساب یک نیمسال تحصیلی برای آن دسته از دانشجویانی که نیاز به گذراندن دروس کمبود خواهند داشت) به طول می انجامد.

تعداد و نوع واحد های درسی:

تعداد کل واحدهای درسی در دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای ۳۲ واحد و به شرح زیر است:

۲۲ واحد	◀ دروس اصلی
۶ واحد	◀ دروس اختیاری
۴ واحد	◀ پایان نامه
۳۲ واحد	جمع

آن دسته از پذیرفته شدگانی که رشته کارشناسی آنها غیر از مهندسی شهرسازی و یا کارشناسی شهرسازی است ، ملزم به گذراندن حداقل ۱۰ واحد و حداکثر ۱۲ واحد درسی به عنوان دروس کمبود (بنگرید به فصل دوم و جداول درسی این برنامه) خواهند شد که این دروس در یک نیمسال تحصیلی باید ارائه شوند.

نقش و توانائی فارغ التحصیلان :

شهر سازی در عین تخصصی بودن ، دارای خصلت و ویژگیهای میان رشته ای است و تقویت زمینه های مختلف آن از جمله برنامه ریزی منطقه ای در ارتباط و هماهنگ و تنگاتنگ با برنامه ریزی شهری ، طراحی شهری ، مدیریت شهری و برنامه ریزی مسکن می تواند زمینه های رشد و تعالی این رشته در کشور را فراهم کند. دانش آموختگان این رشته می توانند در فرایند برنامه ریزی و بهبود شرایط زیست مناطق کشور نقش موثری داشته و با مشارکت در تهیه طرحهای توسعه منطقه ای و نظارت بر اجرای این طرح ها عملاً در فرایند شهرسازی کشور نقش و وظیفه اجرایی خود را ایفا نمایند.

دانش آموختگان این رشته می توانند در نهادهای مختلف برنامه ریزی کشور از جمله ادارات و سازمانهای تابعه وزارت مسکن و شهرسازی ، وزارت کشور ، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ، شهرداریها ، دفاتر فنی استانداریها و همچنین دفاتر مهندسی مشاور نقش موثری در تهیه و اجراء و نظارت بر اجرای طرحهای توسعه منطقه ای کشور داشته باشند.

شرایط و ضوابط ورود به دوره :

بر اساس ضوابط و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد.

مواد و ضرایب امتحانی :

ردیف	مواد امتحانی	ضرایب امتحانی
۱	زبان تخصصی	۱
۲	ریاضیات و آمار	۱
۳	مباحث عمومی شهرسازی ایران	۱
۴	تاریخ شهر و شهرسازی	۱
۵	مبانی برنامه ریزی منطقه ای	۱

فصل دوم

جداول دروس

جدول شماره: ۱
جدول دروس کمبود رشته برنامه ریزی منطقه ای در مقطع کارشناسی ارشد

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	اقتصاد شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۲	آمار و احتمالات	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۳	مدلهای کمی در شهرسازی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۴	روش تحقیق	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۵	زبان تخصصی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۶	کاربرد کامپیوتر در شهرسازی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۷	تاریخ شهر	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۸	درک و بیان محیط شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۹	شناخت فضاهای شهری	۲	۲	۴	۳۲	۶۴	۹۶	—
۱۰	طرح شهرسازی (۱)	۱	۴	۵	۱۶	۱۲۸	۱۴۴	—
جمع کل		۱۹	۶	۲۵	۳۰۴	۱۹۲	۴۹۶	

- از دروس این جدول حداکثر ۱۲ واحد به عنوان کمبود، بر اساس رشته کارشناسی دانشجویان، توسط شورای تحصیلات تکمیلی گروه / بخش تعیین و ارایه خواهد شد.

جدول شماره: ۲

در مقطع کارشناسی ارشد

جدول دروس اصلی رشته برنامه ریزی منطقه ای

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	نظریه های برنامه ریزی منطقه ای	۳	-	۳	۴۸	-	۴۸	—
۲	روش های برنامه ریزی منطقه ای	۳	-	۳	۴۸	-	۴۸	—
۳	اقتصاد منطقه ای	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	اقتصاد شهری
۴	برنامه ریزی حمل و نقل منطقه ای	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۵	توانها و محدودیتهای طبیعی منطقه	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۶	تجربیات برنامه ریزی ملی و منطقه ای	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۷	کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۱)	-	۳	۳	۹۶	۹۶	۹۶	نظریه های برنامه ریزی منطقه ای
۸	کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۲)	-	۳	۳	۹۶	۹۶	۹۶	روشهای برنامه ریزی منطقه ای کارگاه برنامه ریزی منطقه ای ۱
۹	سمینار	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
جمع کل		۱۶	۶	۲۲	۲۵۶	۱۹۲	۴۴۸	

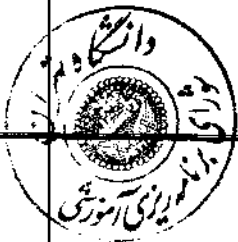
جدول شماره: ۳
 جدول دروس اختیاری رشته برنامه ریزی منطقه ای در مقطع کارشناسی ارشد

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	برنامه ریزی کاربری زمین	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۲	تحلیل و مدیریت پایدار منابع	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۳	ارزیابی و تحلیل اثرها	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۴	برنامه ریزی استراتژیک	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۵	سمینار مسائل منطقه ای	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۶	برنامه ریزی مناطق کلاتشهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
جمع کل		۱۲	۱۲	-	۱۹۲	-	۱۹۲	

- از دروس این جدول حداکثر ۶ واحد، بر اساس گرایش پایان نامه دانشجوی انتخاب می شود.

فصل سوم
سرفصل دروس

دروس اصلی رشته برنامه ریزی منطقه ای

- نظریه های برنامه ریزی منطقه ای
- روش های برنامه ریزی منطقه ای
- اقتصاد منطقه ای
- برنامه ریزی حمل و نقل منطقه ای
- توانها و محدودیتهای طبیعی منطقه
- تجربیات برنامه ریزی ملی و منطقه ای
- کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۱)
- کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۲)
- سمینار

نام درس: نظریه های برنامه ریزی منطقه ای

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

- آشنایی با فرایند برنامه ریزی منطقه ای
- آشنایی با مبانی، مفاهیم و نظریه های برنامه ریزی و توسعه منطقه ای (تئوریهای برنامه ریزی منطقه ای که به نحوی ابعاد فضایی توسعه را مد نظر دارند).

سرفصل دروس:

- ۱- فرایند برنامه ریزی
- ۲- تعاریف و مفاهیم مرتبط با برنامه ریزی منطقه ای، توسعه و توسعه فضایی، ساختار فضایی و سازمان فضایی.
- ۳- نظریه های برنامه ریزی منطقه ای
 - ۳-۱. نظریه های مکانی
 - ۳-۲. قطب رشد و مفاهیم مرتبط
 - ۳-۳. نظریه مرکز- پیرامون
 - ۳-۴. نظریه برگشت تمرکز
 - ۳-۵. نظریه عملکردهای شهری در توسعه روستایی (UFRD)
 - ۳-۶. نظریه پیوند های دو سویه شهر و روستا و شبکه منطقه ای
 - ۳-۷. نظریه های مرتبط با اندازه شهر
 - ۳-۸. نظریه های مرتبط با برنامه ریزی و توسعه مناطق کلان شهری
 - ۳-۹. نظریه های مرتبط با نظام شهری
 - ۳-۱۰. پدیده جهانی شدن و توسعه منطقه ای

منابع درسی:

- ۱- زبردست، اسفندیار (۱۳۸۳) اندازه شهر، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری، تهران.
- ۲- زبردست، اسفندیار (۱۳۷۷) "عملکردهای شهری در توسعه روستایی؛ رویکرد با نگرش فضایی به برنامه ریزی منطقه ای"، مسکن و انقلاب، شماره ۸۴.
- ۳- صرافی، مظفر (۱۳۷۷)، مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه ای، تهران: سازمان برنامه و بودجه. مرکز مدارک اقتصادی-اجتماعی و انتشارات.

- ۴- Lefèvre, C. (۱۹۹۸), "Metropolitan government and governance in Western countries : a critical review," *International Journal of Urban and Regional Research*, Vol. ۲۲, pp ۹-۲۵.
- ۵- Friedman, J. and C. Weaver (۱۹۷۹), *Territory and Function: The Evolution of Regional Planning*, Berkeley: University of California Press.
- ۶- Friedmann, J. (۱۹۶۶), *Regional Development Policy: A Case Study of Venezuela*, Cambridge: MIT Press.
- ۷- Friedmann, J. (۱۹۷۲), "A general theory of polarized development," In N.M. Hansen (Ed.), *Growth Centers in Regional Economic Development*, New York: Free Press, (pp. ۸۲-۱۰۷).

نام درس : روشهای برنامه ریزی منطقه ای

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف:

۱. آشنائی با روشهای تحلیل و پیش بینی ساختار فضائی مناطق

۲. آشنائی با روشهای تلفیق مطالعات منطقه ای

سرفصل دروس :

۱- مقدمه ای بر برنامه ریزی منطقه ای و لزوم بکارگیری روش های برنامه ریزی منطقه ای

• روشهای برنامه ریزی و اطلاعات و داده های مورد نیاز

۲- روشهای تحلیل ساختار فضائی مناطق

• مقدمه ای بر ساختار فضائی / سازمان فضائی

• روشهای ساده برای تحلیل ساختار فضائی مناطق

✓ روش اسکالوگرام دستی (Manual Scalogram)

✓ روش شاخص مرکزیت (Centrality Index)

• روشهای پیچیده برای تحلیل ساختار فضائی مناطق

✓ روش تحلیل عاملی (Factor Analysis)

✓ روش تحلیل خوشه ای (Cluster Analysis)

۳- روش های تحلیل و پیش بینی فعالیت های اقتصادی

• روش ترکیب - سهم (Shift - and -Share Analysis)

• روش اقتصاد پایه

• روش تحلیل داده

✓ روش های ساخت جداول داده - ستانده در سطح منطقه

▪ روش RAS

▪ روش Modified RAS

- ✓ نحوه محاسبه ضرایب بس شمار و اشتغال در سطح منطقه
- ✓ نحوه محاسبه تغییرات اشتغال حاصل از تغییرات در تقاضای نهایی

۴- روش های ارزیابی:

- روش های ارزیابی جزئی
- روش های ارزیابی جامع (PBS / GAM / SCBA)
- روش های ارزیابی چند معیاری: (MCEM)
- ✓ روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)
- ✓ روش فرایند تحلیل شبکه ای (ANP)

۵- روش های ارزیابی اثرات زیست محیطی EIA

۶- تحلیل شبکه (Network Analysis)

- نمودار میله ای
- روش مسیر بحرانی (CPM)
- فن ارزیابی و بازنگری پروژه PERT

۷- روش های تلفیق

منابع درسی:

۱- اسفندیار زبردست (۱۳۸۰) "کاربرد فرآیند تحلیل سلسله مراتبی در برنامه ریزی شهری و منطقه ای"

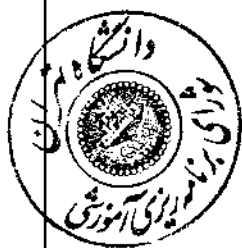
نشریه هنرهای زیبا / شماره ۱۰.

۲- Bendavid-Val, Avrom (۱۹۹۱), *Regional and Local Economic Analysis for Practitioners*, ۴th Edition, Westport, CT: Praeger Publishers.

۳- Dennis Rondinelli (۱۹۸۵) *Applied methods of regional analysis: the spatial dimensions of development policy*, Westview Press.

۴- William H. Miernyk . ۲۰۰۸. Elements of Input-Output Analysis. In The Web Book of Regional Science (www.rri.wvu.edu/regscweb.htm). ed., Randall W. Jackson. Morgantown, WV: Regional Research Institute, West Virginia University.

نام درس: اقتصاد منطقه ای

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اقتصاد شهری

هدف :

- آشنایی با نظریه ها و مدل های تحلیل اقتصاد منطقه ای
- تسلط بر نظریه های مرتبط با مکان، رقابت و فعالیتهای اقتصادی در سطح منطقه

سرفصل دروس :

- ۱- مقدمه ای بر اقتصاد منطقه ای
- ۲- مکان و نظریه های تولید
 - نظریه های مکان صنایع
 - رقابت فضایی و قیمت
 - نواحی بازار
 - نظام شهری- روستایی
- ۳- تئوریهای رشد و توسعه اقتصاد منطقه ای
- ۴- سیاست های توسعه منطقه ای
 - مدل های اقتصاد منطقه ای
 - فناوری و مناطق
- ۵- مطالعات تجربی رشد و توسعه اقتصاد منطقه ای
- ۵- آینده نگری منطقه ای

منابع درسی :

- ۱- Hoover, Edgar and Frank Giarratani (۲۰۰۱) *An Introduction to Regional Economics*. Web Book of Regional Science. Regional Research Institute, West Virginia University. <http://www.rri.wvu.edu/WebBook/Giarratani/main.htm>
- ۲- William Schaffer (۱۹۹۹) *Regional Impact Models*. In *The Web Book of Regional Science* (www.rri.wvu.edu/regscweb.htm), ed., Scott Loveridge. Morgantown, WV: Regional Research Institute, West Virginia University.
- ۳- Edward M. Bergman and Edward J. Feser. ۱۹۹۹. *Industrial and Regional Clusters: Concepts and Comparative Applications*. In *The Web Book of Regional Science* (www.rri.wvu.edu/regscweb.htm), ed., Scott Loveridge. Morgantown, WV: Regional Research Institute, West Virginia University.

نام درس: برنامه ریزی حمل و نقل منطقه ای

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

- ✓ آشنایی با مبانی برنامه ریزی حمل و نقل منطقه ای
- ✓ به کار گیری روش هایی برای استفاده از امکانات موجود
- ✓ اعمال اقداماتی در جهت بهبود وضعیت حمل و نقل منطقه ای

سرفصل دروس:

- ✓ تاریخچه حمل و نقل در جهان
- ✓ مطالعات حمل و نقل منطقه ای در ایران
- ✓ حمل و نقل جاده ای (حمل و نقل کالا و مسافر)
- ✓ حمل و نقل ریلی (حمل و نقل کالا و مسافر)
- ✓ عملکرد سیستم های حمل و نقل زمینی و رقابت آنها با هم (راه آهن و جاده)
- ✓ برآورد تقاضای باربری منطقه ای
- ✓ عوامل مؤثر در ایجاد تقاضای باربری
- ✓ نحوه تعیین ضریب حمل و نقل بین منطقه ای - تقاضای سفر باربری
- ✓ تعیین ضریب حجم بودن کالا - حمل و نقل مضاعف
- ✓ حمل و نقل دریایی (ظرفیت ناوگان بازرگانی - حمل و نقل دریایی کالا و مسافر)
- ✓ ظرفیت بهره برداری از بنادر بازرگانی (بنادر چند منظوره، کوچک و صیادی)
- ✓ حمل و نقل هوایی (ظرفیت ناوگان بازرگانی - حمل و نقل هوایی کالا و مسافر)
- ✓ تاثیر حمل و نقل بر محیط زیست
- ✓ خسارت های ناشی از آلودگی های محیط زیست (سروصدا، هوا، آب، خاک)

منابع:

Der-Horng, Lee (Edithor), (۲۰۰۴), Urban And Regional Transportation Modeling; Essays in Honor of David Boyce; Edward Elgar Pub. Co.

Simon P. Washington, Mathew G. Karlaftis and Fred L. (۲۰۰۲) Mannering, *Statistical and Econometric Methods for Transportation Data Analysis*, Chapman and Hall.

نام درس: توان ها و محدودیت های طبیعی منطقه

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

- ✓ شناخت منابع طبیعی با تأکید بر شرایط ایران
- ✓ ارزیابی توان ها و محدودیت های طبیعی
- ✓ نقش عوامل هدایتگر و محدود کننده طبیعی در برنامه ریزی منطقه ای

سرفصل دروس:

(۱) شناخت و تحلیل عوامل پایه

✓ موفولوژی

✓ هیدرولوژی

✓ زمین شناسی و خاک شناسی

✓ اقلیم شناسی

✓ پوشش گیاهی

(۲) اختلالات محیطی و سوانح طبیعی: سیل، فرسایش، آتش فشان، لغزش و ...

(۳) برنامه ریزی منطقه ای متناسب با توان های محیطی و منابع طبیعی

منابع:

(۱) بییر و هیگنز، ۱۳۸۵، برنامه ریزی محیطی برای توسعه زمین، ترجمه دکتر بحرینی و دکتر کریمی، انتشارات دانشگاه تهران.

۲- Bahrainy H , (۱۹۹۸) Urban Planning and Development, UPD, ASCE , ۱۲۴(۴).

۳- Bahrainy H – Natural Management in Iran During ۱۹۹۰'s.

۴- Bruce M , (۲۰۰۲) Resource and Environmental Management, Hollow Hall.

نام درس: تجربیات برنامه ریزی ملی و منطقه ای

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

- آشنایی با انواع طرحهای توسعه و برنامه ریزی منطقه ای در سطح ملی و بین المللی
- آشنایی با تجارب ایران و سایر کشورها (کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته) در زمینه برنامه ریزی های ملی و منطقه ای

سرفصل دروس:

- ۱- انواع طرحهای توسعه و برنامه ریزی ملی و منطقه ای
 - در سطح ملی
 - در سطح بین المللی
- ۲- فرایند تهیه، بررسی، تصویب، اجراء و نظارت بر اجرای طرحهای توسعه و برنامه ریزی ملی و منطقه ای
- ۳- تجربه برنامه ریزی ملی و منطقه ای در ایران
 - طرحهای ملی (آمایش سرزمین، طرح کالبدی ملی)
 - طرحهای منطقه ای (آمایش منطقه ای، طرحهای کالبدی منطقه ای، طرحهای ناحیه ای سایر طرحهای برنامه ریزی منطقه ای)
- ۴- تجربه برنامه ملی و منطقه ای در کشورهای در حال توسعه
 - کره جنوبی
 - مالزی
 - فیلیپین
 - هند
- ۵- تجربه برنامه ریزی ملی و منطقه ای در کشورهای توسعه یافته
 - فرانسه
 - هلند
 - سوئد
 - انگلستان
- ۶- چشم انداز برنامه ریزی فضایی در اتحادیه اروپا (ESDP)
- ۷- جمع بندی تجارب کشورها (نقاط قوت و ضعف)

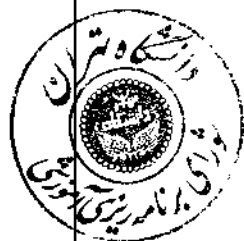
منابع درسی :

۱- توفیق، فیروز (۱۳۸۴) آمایش سرزمین؛ تجربه جهانی و انطباق آن با وضع ایران، وزارت مسکن و شهرسازی- معاونت

شهرسازی و معماری، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.

۲- توفیق، فیروز (۱۳۸۴) فرانسه، در غمامی، مجید، روش های شهر سازی نوین در فرانسه، انگلستان و امریکا، وزارت مسکن

و شهرسازی- معاونت شهرسازی و معماری، تهران: مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.

نام درس : کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۱)
تعداد واحد : ۳ واحد
نوع واحد : عملی
پیش نیاز : نظریه های برنامه ریزی منطقه ای

هدف :

هدف از اجرای این کارگاه بکارگیری دانش نظری و آنچه در قالب دروس نظری برنامه ریزی منطقه ای آموخته شده است در تهیه یک طرح راهبردی برنامه ریزی فضایی (آمایش منطقه ای) در سطح یک منطقه / ناحیه است.

سر فصل دروس :
اجرای برنامه این کارگاه شرح زیر است:

۱. انتخاب گروههای کار و منطقه / ناحیه مورد مطالعه.
۲. مروری مختصر بر برنامه ریزی راهبردی فضایی و طرحهای آمایش منطقه ای.
۳. انجام مطالعات اولیه مورد نیاز و تهیه جدول SWOT.
۴. برگزاری جلسات نظرخواهی و مشارکت بهره وران.
۵. تدوین چشم انداز اولیه برای توسعه آتی منطقه.
۶. نظرخواهی و مشارکت بهره وران در مورد چشم انداز آتی منطقه و تدقیق آن.
۷. ارائه راهبردها و برنامه های عمل (Action Plan) برای تحقق چشم انداز طرح.
۸. نظرخواهی و مشارکت با بهره وران و نهائی کردن راهبردها و برنامه های عمل.
۹. تهیه و ارائه گزارش نهائی طرح.

منابع درسی :
این درس عملی است و از دانش های دروس قبل استفاده می گردد.

نام درس : کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۲)

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : عملی

پیش نیاز : روش های برنامه ریزی منطقه ای و کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۱)

هدف :

هدف از اجرای این کارگاه پیگیری و تداوم فعالیت های انجام شده در کارگاه برنامه ریزی منطقه ای (۱) است. بدین ترتیب که پس از تهیه یک طرح راهبردی در کارگاه مذکور ، در این کارگاه طرح کالبدی برای منطقه مورد مطالعه در کارگاه اول تهیه خواهد شد.

سر فصل دروس :

اجرای برنامه این کارگاه شرح زیر است:

۱. انتخاب گروهها و مروری بر طرح راهبردی تهیه شده در کارگاه قبلی.
۲. انجام مطالعات اولیه و تعیین داده ها و اطلاعات مورد نیاز برای تهیه طرح کالبدی منطقه مورد مطالعه.
۳. تهیه داده های رقومی و انتخاب نرم افزار GIS برای انجام تحلیل های مورد نیاز.
۴. استفاده از مدل های کمی و داده های آماده شده در محیط GIS برای تعیین سایت های مناسب برای اسکان و فعالیت .
۵. تحلیل نظام سکونتگاهی منطقه و پیشنهاد نظام سکونتگاهی مطلوب برای منطقه .
۶. ارائه راهکارهایی برای اجرایی کردن طرح .
۷. تهیه و ارائه گزارش نهائی طرح.

منابع درسی :

این درس عملی است و از دانش های دروس قبل استفاده می گردد.

عنوان درس: سمینار

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

آشنا ساختن دانشجویان دوره با مفاهیم، اصول و شرایط کلی و عمومی، و مقررات تهیه پایان نامه (نظیر: تعریف و هدف تهیه پایان نامه، نحوه انتخاب موضوع، انتخاب استاد راهنما، تنظیم روش تحقیق، ...).

سرفصل دروس:

- ۱- اهمیت و ویژگی های پایان نامه (دو ویژگی اصلی: مستندسازی و مستدل سازی)
- ۲- نقش استاد راهنما و مشاور
- ۳- عوامل موثر در انتخاب موضوع
- ۴- ارتباط موضوع با رشته شهرسازی
- ۵- تازگی و عدم تکرار
- ۶- مشخص بودن عنوان (از نظر زمانی، مکانی و موضوعات یا مجهولات مورد نظر) و همچنین روشن بودن هدف و تا حدودی هم روش تحقیق
- ۷- ضرورت نوشتن عنوان به زبان انگلیسی
- ۸- مطالعه سابقه موضوع
- ۹- تهیه سوالات / فرضیه ها (؟)
- ۱۰- تهیه طرح مطالعه
- ۱۱- تهیه و تنظیم چارچوب نظری
- ۱۲-ارایه: تهیه گزارش و ..
- ۱۳-روش تحقیق (مستدل سازی):
 - از نظر نحوه استدلال: قیاسی - استنتاجی / استقرایی (از خاص به عام یا از جزء به کل).
 - از نظر ماهیت: کمی / کیفی
 - روش های توصیفی، تحلیلی، اکتشافی، مقایسه ای، آماری، تجربی، ارزیابی
- ۱۴-شرایط انتخاب تعداد و نوع نمونه های خاص
- ۱۵-تجزیه و تحلیل توصیفی از فرایندهای ذهنی و کیفی، درک درونی، معرفت متکی به درک و شعور عمومی از فعالیت های انسان
- ۱۶-نقش روانشناسی محیط: رابطه انسان با محیط، معنی محیط، معنی و مفهوم فضا
- ۱۷-روش مشاهده

۱۸- اجزاء پایان نامه: چکیده، فهرست مطالب، تصاویر، نقشه ها و ...، مقدمه، فصول (شامل: سابقه موضوع، چارچوب نظری، ...، اصل مطالعه)، نتیجه گیری و پیشنهاد، ضمایم، فهرست منابع، فرمت و شکل پایان نامه.

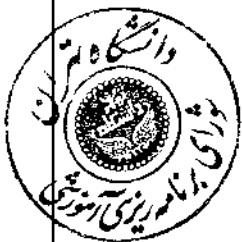
منابع درسی :

- ۱- The Chicago Manual of Style: The essential guide for Writers, editors and Publishers, ۱۴th edition. The Chicago University Press. ۱۹۹۳

دروس اختیاری برنامه ریزی منطقه ای:

- برنامه ریزی کاربری زمین
- تحلیل و مدیریت پایدار منابع
- ارزیابی و تحلیل اثرها
- برنامه ریزی استراتژیک
- سمینار مسائل منطقه ای
- برنامه ریزی مناطق کلانشهری

نام درس : برنامه ریزی کاربری زمین

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف :

آشنایی با نظریه ها و تجربیات جهان و ایران در برنامه ریزی کاربری زمین ، بررسی ابعاد اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی ، کالبدی و زیست محیطی کاربری زمین ، سرانه ها و شاخص های کاربری زمین ، قوانین و مقررات در کاربری زمین ، کاربری زمین در طرح های توسعه شهری و تراکم ها ، کاربری زمین و حمل و نقل.

سرفصل دروس :

۱. شناخت مسئله کاربری زمین.
۲. ابعاد اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کاربری زمین.
۳. ابعاد کالبدی و زیست محیطی کاربری زمین.
۴. نظریه های برنامه ریزی کاربری زمین.
۵. کاربری زمین و توسعه پایدار.
۶. الگوهای کاربری زمین.
۷. جایگاه کاربری زمین در طرح های توسعه شهری.
۸. سرانه ها و شاخص ها در کاربری زمین.
۹. سرانه ها و شاخص های کاربری زمین در جهان.
۱۰. سرانه ها و شاخص های کاربری زمین در ایران.
۱۱. سابقه و تجربیات برنامه ریزی کاربری زمین در ایران.
۱۲. تراکم و کاربری زمین.
۱۳. کاربری زمین و حمل و نقل.
۱۴. قوانین و مقررات کاربری زمین.

۱۵. کاربری زمین و محیط مسکونی.

۱۶. کاربری زمین در محیط های غیر مسکونی.

منابع درسی :

۱-Chapin; F. Stuart (۱۹۷۹) "Urban Land Use Planning ", Second edition;
University of Illinois Press.

۲-جی آر ا کلاگان (۱۳۸۶) " کاربری زمین: اثر متقابل اقتصاد و اکولوژی " ، ترجمه منوچهر طبیبیان "، انتشارات

دانشگاه تهران.

نام درس: تحلیل و مدیریت پایدار منابع

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

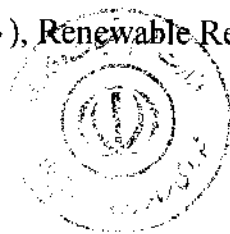
- ✓ شناخت منابع، ظرفیت برد و اهداف توسعه پایدار
- ✓ شناخت روش های تحلیل و ارزیابی ظرفیت برد منابع
- ✓ تلفیق پایداری طبیعی و انسانی برای پایداری توسعه

سرفصل دروس:

- ✓ شناخت منابع طبیعی و انسانی
- ✓ آشنایی با مفاهیم توسعه پایدار و در خور
- ✓ کاربرد توان اکولوژیکی، تکنولوژیکی، نیروی انسانی و منابع مالی در توسعه
- ✓ توسعه پایدار در شرایط و با اهداف مختلف
- ✓ پایداری بیوفیزیکی، اقتصادی و اجتماعی
- ✓ انواع ظرفیت برد و روش های پیشرفته ارزیابی ظرفیت برد زیستگاه های نیمه طبیعی و انسانی

منابع درسی:

- ۱- Allen V.Kheese and F.Brown (۱۹۸۱), The Southwest under stress: National Resource Development Issues in a Regional Setting – RFF Press.
- ۲- Prithvish , N. (۱۹۹۸),Essays on Environment and resources: Same Regional Issues. Deep Publication.
- ۳- Schumann, A.H (۲۰۰۱), Regional Management at Water Recourses, IAHS press.
- ۴- Raza, M. (۱۹۸۰), Renewable Resources for Regional Development, New Delhi.

نام درس: ارزیابی و تحلیل اثرها

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

۱. آشنائی با روشهای ارزیابی اثرات توسعه از دیدگاه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی،

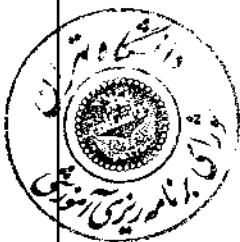
۲. بکارگیری این روش ها در یک پروژه تحقیقی،

سر فصل دروس:

- مروری بر مفهوم ارزیابی و روش های ارزیابی
- مروری بر اثرات توسعه، دیدگاه عام
- روش های ارزیابی اثرات اقتصادی توسعه
- روش های ارزیابی اثرات اجتماعی توسعه
- روش های ارزیابی زیست محیطی
- روش های ارزیابی اثرات بهداشتی و ایمنی توسعه
- انتخاب یک پروژه تحقیقی و بکارگیری این روش ها در یک نمونه موردی

منابع درسی:

- ۱- William Schaffer (۱۹۹۹) Regional Impact Models. In The Web Book of Regional Science (www.rrl.wvu.edu/regscweb.htm), ed., Scott Loveridge. Morgantown, WV: Regional Research Institute, West Virginia University.

نام درس: برنامه ریزی استراتژیک

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

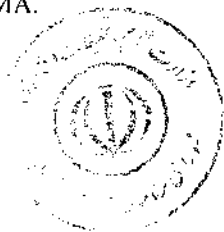
برنامه ریزی استراتژیک فرآیندی فکری است که از طریق آن برنامه های بلند مدت ، طرح های میان مدت و برنامه های کوتاه مدت به یکدیگر متصل می شوند. با توجه به رشد شهرها و مناطق شهری و به موازات آن با محدودتر شدن منابع ، از سال های دهه ۱۹۶۰ برنامه ریزی استراتژیک در محافل آکادمیک و حرفه ای برنامه ریزان در جهان ، اول مورد بحث قرار گرفته و به عنوان روش مقبول واقع شده است. در ایران مبحث برنامه ریزی استراتژیک کمتر از یک دهه است که مطرح شده و لازم است دانشجویان با تکنیک ها و مدل های این نوع برنامه ریزی آشنا باشند. لذا این درس به معرفی نظام برنامه ریزی استراتژیک و نحوه انطباق آن ، نظام برنامه ریزی ایران می پردازد.

سرفصل های درس:

- ۱- تعاریف و بررسی علل بکارگیری برنامه ریزی استراتژیک
- ۲- سیر تحول نظریه در این نوع برنامه
- ۳- بررسی و دسته بندی روش های برنامه
- ۴- مقایسه برنامه های جامع با این نوع برنامه در ایران و جهان
- ۵- فرآیند برنامه ریزی استراتژیک شامل: نحوه بررسی نظرات گروههای ذینفع و ذینفوذ ، بررسی وضعیت موجود و روندها ، بررسی سیاست های کلان ، شناسایی مسایل کلیدی و نقاط قوت و فرصت ها و نقاط ضعف و محدودیت ها ، تعیین استراتژی ها ، ارزیابی و انتخاب استراتژی های برتر ، تدوین اقدامات و فعالیت ها ، نظارت بر اجرا و ...
- ۶- بررسی برنامه های تهیه شده کاربردها و موانع پیش روی این نوع روش برنامه ریزی در ایران.

منابع درسی :

- ۱- Gordon, Gerald L. (۲۰۰۵) Strategic Planning for Local Government, ۲nd Ed.. Washington, DC: ICMA.
- ۲- Hoch, CJ and others. ۲۰۰۰. The Practice of Local Government Planning, ۳rd Ed. Washington, DC: ICMA.

نام درس: سمینار مسائل منطقه ای

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

۱. آشنائی دانشجویان با مسائل و مشکلات منطقه ای در سطح بین المللی و ملی

۲. آشنائی دانشجویان با روشهای تحلیل و مقابله با مسائل منطقه ای

مباحث ارائه شده توسط سخنرانان صاحب نظر که در ارتباط با مسئله خاص در هر نیمسال تحصیلی انتخاب خواهند شد.

مشارکت فعال دانشجویان در مباحث مطروحه توسط صاحب نظران سخنران و ارائه یک گزارش علمی، تحقیقی در قالب

موضوعات مطرح شده در سمینار به عنوان تکلیف درس.

سرفصل دروس:

۱. طرح و تشریح موضوع سمینار در نیمسال مربوطه،

۲. تعیین ابعاد موضوع سمینار و ضرورت بررسی آن،

۳. تعیین و معرفی سخنرانان سمینار در طول نیمسال و موضوعات سخنرانی ها،

۴. جمع بندی، ارزیابی و نتیجه گیری از مباحث سمینار که در طول نیمسال ارائه داشته اند.

۵. ارائه پروژه های تحقیقی توسط دانشجویان،

منابع درسی:

این درس در قالب سلسله سخنرانی ها و مقالات توسط صاحب نظران بر حسب موضوع تعیین شده در نیمسال تحصیلی و

با هدایت استاد درس ارائه می گردد.

نام درس : برنامه ریزی مناطق کلانشهری

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف :

- آشنائی با سیر تحول شکل گیری ، توسعه و گسترش مناطق کلانشهری .
- آشنائی با مفاهیم ، تعاریف و نظریه های برنامه ریزی مناطق کلانشهری .
- آشنائی با مفاهیم ، تعاریف و نظریه های مدیریت و حکمرانی مناطق کلانشهری .

سرفصل دروس :

۱. روند پیدایش و شکل گیری مناطق کلانشهری
 - پیدایش و شکل گیری مناطق کلانشهری در کشورهای توسعه یافته
 - پیدایش و شکل گیری مناطق کلانشهری در کشورهای در حال توسعه
۲. نقش مناطق کلانشهری در توسعه و نظام شهری ملی
 - کلانشهرها و بهره وری اقتصادی
 - نزول و صعود کلانشهرها در نظریات توسعه
 - کلانشهرها ، جهانی شدن و توسعه
۳. نظام برنامه ریزی مناطق کلانشهری
 - تحولات در نگرش های برنامه ریزی در مناطق کلانشهری
 - برنامه ریزی مناطق کلانشهری در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه
 - تحولات در طرحهای هدایت توسعه مناطق کلانشهری
۴. نظام مدیریت خدمات عمومی در مناطق کلانشهری
۵. نظام تامین منابع مالی برای مدیریت مناطق کلانشهری
۶. نظام مدیریت و حکمرانی مناطق کلانشهری ، نظریه ها و تجربیات

منابع درسی :

- ۱- Scott, A.J. (Ed.), *Global City-Regions: Trends, Theory, Policy*, New York: Oxford University Press.
- ۲- Bird, R.M. and E. Slack (۲۰۰۴), "Fiscal aspects of metropolitan governance,"

International Tax Program Paper ۰۴۰۱, Joseph L. Rotman School of Management,
Toronto: University of Toronto. Retrieved from:
www.rotman.utoronto.ca/iib/ITP۰۴۰۱.pdf

- ۳- Bourne, L.S. (۱۹۷۵) Urban Systems: Strategies for Regulation; A Comparison of Policies in Britain, Sweden, Australia and Canada, Clarendon Press, Oxford.

